

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

III. Refellitur, obiectio ex verbis B. Pauli; Litera occidit, spiritus viuificat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

capere. Et infra: Oculos nostros cum leuamus ad Scripturas, quia per homines ministrata sunt Scriptura, leuamus oculos nostros ad montes, & tunc veniat auxilium nobis.

Postremò, si in quavis humana Repub. sublatis legibus, institutisque maiorum, id unicuique liceret, quod naturali sua prudentia, æquum ac iustum censeret: quanta perturbatio rerum omnium, quanta confusio sequeretur? quàm breui tempore tota ea Respub. funditus interiret? & nemo tamen est, qui non aliquid sapiat in rebus humanis, quique omni prorsus iudicio careat. Quid igitur fieret, si in ea Republica, quæ diuina potius, quàm humana est, & in qua multa necessariò supra rationem naturalem credenda, multa supra humanas vires agenda sunt, sacra eloquia diuinitus inspirata tollerentur è medio, & solus internus afflatus expectandus & sequendus esset? quid, quod maxima pars hominum, ex rudibus & imperitis constat, qui nihil sibi diuinitus indicari, ne per somnium quidem vnquam senserunt; quid igitur isti? expectabunt semper? nihil interim credent? in omnem æternitatem peribunt? an assequentur sine fide iustitiam? vel beatitudinem sine iustitia? Sed habent Suenckfeldiani ac Libertini argumenta, quibus sententiam confirmant ac tueantur suam, scilicet, vt non sine ratione insanire videantur. Illa igitur qualia sint, inspiciamus.

CAPVT III.

Refellitur obiectio ex verbis B. Pauli; Litera occidit, spiritus viuificat.

APOSTOLVS Paulus, inquit, disertis verbis literam à spiritu distinguit, & illam ad Testamentum Vetus apertè reicit, quam etiam occidentem vocat; hunc autem noui Testamenti proprium esse confirmat, & viuificantem nominat. Idoneos, inquit 2. Cor. 3. nos fecit ministros noui Testamenti non literæ, sed spiritus: Litera enim occidit, spiritus autem viuificat. Igitur quemadmodum Vetus Testamentum Iudaorum est, & nihil ad homines Christianos pertinet: ita nec Scriptura diuina, quæ nihil aliud, quàm litera sunt, ad Christianos homines pertinebunt.

Ad

Ad hoc argumentum facile respondemus, ac primùm si res ita se habet, & nihil ad nos sacræ literæ pertinent, cur ipse Christus ait Ioan. 5. Scrutamini Scripturas? cur Paulus tot literas scripsit? cur i. Timoth. 4. discipulum monuit, vt lectioni operam daret? Sed nimirum Apostolus Paulus, neq; per literam occidentem, sacræ Scripturam; neque per spiritum viuificantem, internam Spiritus alloquutionem intelligi voluit. Neque aliud sunt Paulo litera & spiritus, quàm Ioanni lex & gratia. Lex, inquit Ioannes cap. 1, per Mosem data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Et S. Augustinus lib. 15. contra Faustum, cap. 8. Eadem, inquit, lex, quæ per Mosem data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, cùm accessit literæ spiritus, vt inciperet impleri iustitia legis, quæ non impleta reos etiam præuacatione faciebat. Quod autem Paulus per literam legem significet, ex verbis sequentibus potest intelligi. Nam cùm dixisset; Idoneos nos fecit ministros noui Testamenti; non literæ, sed spiritus; Litera enim occidit, spiritus autē viuificat, subiecit continuò; Quòd si ministratio mortis, literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intēdere filij Israël in faciem Mosi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur: quomodo nō magis ministratio spiritus erit in gloria? Quibus verbis nullum reliquit dubitandi locum, quin per literam occidentem lex in lapidibus descripta intelligenda sit.

Sed operæpretium erit breuiter explicare, lex illa per Mosem data cur litera, cur occidens, cur Testamenti veteris propria esse dicatur; ne, dum Libertinos & Suenckfeldianos refellimus, aliquid Lutheranis concedere videamur.

Ac prima quidem dubitatio facillima & penè nulla erit, si Moses cum Christo, & lex conferatur cum gratia. Etenim Moses cùm legem datam à Deo deferret ad populum, nihil detulit aliud, quàm literas incisas in lapide; Christus verò, nec literas vllas scripsit, nec ab alio scriptas attulit, sed spiritum dilectionis & gratiæ, qui ne scribi quidem potest, cordibus suorum afflauit. Itaq; meritò Christi lex, spiritus & gratia: lex Mosi litera nominata est.

Cur autem occidere lex dicatur, non eadem omnium sententia est. ORIGENES lib. 6. contra Celsum, propè extremo, literam occidentem significare videtur esse Scripturam

ipsam, cum iuxta propriam verborum significationem exponitur: eandem autem spiritum esse viuificantem, si mysticè & spiritualiter exponatur. *Literam*, inquit, *nominauit, cum iuxta sensum diuinis literis accipimus, spiritum vero cum iuxta intellectum.* Et clarius lib. 7. ante medium: *Dicimus*, inquit, *legem esse duplicem, videlicet, alteram iuxta literam, alteram iuxta sententiam, sicut & maiores nostri docuerunt. Iam illam, quæ sic, sicut scriptum est, accipitur, non tam nos, quam Deus, per quendam Prophetam ius non bonum nominat, & præcepta non bona. Quem imitatus Paulus noster pronunciauit literam occidere, quod perinde est, ac si Verba dixisset occidere. Ceterum Spiritus, inquit, viuificat, quod tantundem valet, ac si nos eorum intellectu vitam consequi scripsisset.* Hæc Origenes; cuius sententia si ita accipiatur, vt nihil omnino in diuinis Scripturis ad literam exponi possit, exploratum errorem continet, & iam dudum à Patribus explorata est. Vide Epiphanium epistola ad Ioan. & in hæresi Origenis. Chrysostomum hom. 13. in Gen. Hieronymum in epistola ad Pammachium, de erroribus Ioan. Hierosolymit. & in cap. 10. Danielis. Augustinum lib. 13. ciuit. Dei, cap. 21. & lib. 8. Gen. cap. 1 Si sic autem, vt quæ figuratè dicta sunt, ea secundum propriam verborum significationem explicari prohibeantur; vera quidem sententia est, sed in hunc Pauli locum minimè quadrat. Nec enim Apostolus, cum literam dicit occidere, de figuris Scripturarum loquitur; sed de notissimis illis præceptis, quæ in duabus tabulis lapideis scripta erant. Sic enim ait: *Litera occidit, spiritus autem viuificat. Quod si ministratio mortis literis deformata in lapidibus fuit in gloria, &c.* Et rursus in epistola ad Rom. vbi aliquoties repetit, *legem occidere*, non aliam legem adfert in medium, quam illam; *Non concupisces.* Et vtique (vt verbis vtat Augustini, lib. de spiritu & litera, cap. 4.) non figuratè aliquid dicitur, quod accipiendum non sit secundum literæ sonum, cum dicitur; *Non concupisces*: sed apertissimum saluberrimumque præceptum est: quod si quis impleuerit, nullum habebit omnino peccatum.

Iam verò ~~S. IOANNES CHRYSOSTOMVS~~ in 2. ad Corinth. cap. 3. & qui eum sequuti sunt, *Theodoretus*, *Theophylactus*, *Oecumenius*, nec non commentarius, qui *S. Ambrosio*

brofio attribuitur, & alij nonnulli, literam occidentem, legem punientem, spiritum viuificantem, gratiam liberantem a peccatis esse docent. Lex enim non modò adulteros, & latrones, sed etiam eum, qui sabbatho ligna collegerat, imperabat occidi, Num. 15. Gratia verò scelestissimos etiam homines, & omni flagitiorum genere contaminatos, per lauacrum regenerationis, aut per verbum reconciliationis absoluit.

Ceterùm hæc etiam explicatio nõ omnino satisfacit. nam lex diuina sicut improbis pœnas, ita præmia bonis constituit; & sicut scriptum est Deuter. 27. Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius, nec eos opere perficit: ita scriptum etiam est Leuit. 18. Custodite leges meas, atque iudicia; quæ faciens homo viuet in eis; Cur igitur lex occidere dicitur, non etiam vitam afferre? nam si propterea litera occidens, meritò appellari potest, quod transgressores suos occidat: pari ratione litera viuificans dici poterit, quod cultoribus suis vitam propaget.

Verissima igitur, & verbis Apostoli maximè consentanea sancti Augustini sententia est; legem videlicet sine gratia literam occidentem ab Apostolo Paulo duabus de caussis esse appellatam. Primum, quod cùm impleri non possit, eum, cui datur, quodammodo præuaricatorem efficiat. Lex, inquit idem Apostolus Rom. 4. iram operatur; vbi enim non est lex, nec præuaricatio. Deinde, quod ipsa prohibitione concupiscentiam augeat. nã, vt ille rectè ait; Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata. Occasione, inquit Apostolus, accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam Rom. 7. & S. Augustinus de spiritu & litera, cap. 4. *Doctrina, inquit, illa quæ precipit non concupisces, bona & laudabilis lex est, sed vbi sanctus non adiuuat Spiritus inspirans pro concupiscentia mala concupiscentiam bonam, hoc est, caritatem diffundens in cordibus nostris: profectò illa lex, quamuis bona, auget prohibendo desiderium malum: sicut aqua impetus, si in eam partem non cesset influere, vehementior fit obice opposito, cuius molem cùm euicerit, maiore cumulo precipitatus violentius per prona prouoluitur. Et hoc est, quod fallit peccatum per mandatum, & per illud occidit, cum accedit etiam præuaricatio, quæ nulla est, vbi lex nõ est.*

Quare

Quare nec per se, nec aliqua propria vitiositate sua, sed ex occasione solum, eaque accepta, non data, lex occidit. Nam peccatum, vt Apostolus ait Rom. 7. occasione accepta per
 » mandatum seduxit me, & per illud occidit. Itaq; lex quidem
 » sancta, & mandatum sanctum, iustum & bonum. quod ergo
 » bonum est, mihi factum est mors? absit. sed peccatum, vt ap-
 » pareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem.

POSTREMA restat quæstio, cur lex siue litera propria Te-
 stamenti veteris esse dicatur? Nam nec in Testamento veteri
 viguit lex sine gratia, siue litera sine spiritu; cum tam multi
 floruerint eo tempore iustissimi viri, incedentes, vt ait Luc.
 » cap. 1. de Zacharia & Elisabeth, in omnibus mandatis & iu-
 » stificationibus Domini sine querela: Nec in Testamento no-
 » uo regnat spiritus sine litera; siue gratia sine lege; cum Chri-
 » stus dixerit Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis, non
 » occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem di-
 » co vobis, quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudi-
 » cio, & quæ sequuntur. & rursus Ioan. 3. Nisi quis renatus fu-
 » erit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum
 » Dei, & Matth. 28. Euntes, docete omnes gentes, baptizantes
 » eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; docentes eos
 » seruare omnia, quæcunque mandauì vobis.

Quid est igitur quod Apostolus ait, idoneos nos fecit mi-
 nistros noui Testamenti, non literæ, sed spiritus? qua ratione
 literam, hoc est, legem à Testamento nouo excludit, in quo
 tot leges ab ipso Christo præscribi videmus? Sed faciliè quæ-
 stio ista dissoluitur, si quid per se, & propriè ad vtrumque Te-
 stamentum pertineat, ex proprio vtriusque Testamenti fine
 discernamus. Testamenti veteris finis proprius erat, id effice-
 re, vt genus humanum in ipso primo parente, tanquam in
 radice corruptum, & vitiatum, ægrotationis vulnerumque
 suorum admoneretur, atque inde timore & dolore concepto
 » Medicum quæreretur. Ad hunc finem lex perducit, per legem
 » cognitio peccati, inquit Apostolus Rom 3. & rursus; Pecca-
 » tum non cognoui, nisi per legem, Rom. 7. & D. Augustinus;
 » *Vilitas, inquit, (epistola 200. ad Afellicum) legis est vt homi-
 » nem de sua infirmitate conuincat, & gratia medicinam, quæ
 » in Christo est, implorare compellat.*

Quare

Quare per se, ac propriè Testamentum vetus legibus ac literis continetur, timorem adducit, in seruitutem generat, vt Paulus loquitur Roman. 8. & Galat. 4. Qui verò sub veteri Testamento iusti, liberiq̄e fuisse leguntur, ij non litera Testamenti veteris, sed spiritu Testamenti noui tales fuerunt. *Dispensabant*, inquit S. Augustinus epistola 120. ad Honoratum, *illis sanctis pro congruentia temporis Testamentum veteris, pertinebant verò ad Testamentum nouum.* Et de peccatorum merit. & remiss. lib. 1. cap. 11. *Regnum mortis, sola in quolibet homine gratia destruit saluatoris, qua operata est in antiquis sanctis, quicunque antequam in carne Christus veniret, ad eius tamen adiuantem gratiam, nõ ad legis literam, qua iubere tantum, non adiuuare poterat, pertinebant.* Finis autem Testamenti noui non alius est, quàm mederi, sanare, liberare. Id verò totum præstat gratia. Infelix ego homo, inquit D. Paulus Rom. 7. quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. & S. Augustinus lib. de spiritu & litera, cap. 29. *Per legem, inquit, cognitio peccati, per gratiam sanatio anima à vitio peccati.*

Igitur Testamentum nouum per se ac propriè non legem adfert sed gratiam, nec literam, sed spiritus solius ministerium est, nihilq̄e est aliud, quàm caritas Dei diffusa in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. quod tanto antè Propheta prædixit, cum ait Hierem. 31. Ecce, dies venient, dicit Dominus: & feriam Israël, & domui Iuda fœdus nouum: non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris, in die qua apprehendi manum eorum, vt educerem eos de terra Ægypti: pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum, dicit Dominus. Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israël post dies illos, dicit Dominus: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam. Itaque si de eo agatur, quod per se, ac propriè, ad vtrumq; Testamentum pertinet, verissimè Paulus dixit 2. Corinth. 3. Idoneos nos fecit ministros noui Testamenti, non literæ, sed spiritus. Nec minus verè Ioannes 1. cap. Lex per Mosem data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Sed quanquam Testamentum nouum, per se, ac propriè leges non adferat, leges tamen duplici ratione complectitur.

Pri-

Primum enim eas omnes leges, quæ ad benè, beateq; viuendum referuntur, gratia noui Testamenti nõ destruit, sed confirmat: quippe, quæ humanæ infirmitati, ad eas implendas vires præbet. Legem, inquit Apostolus Rom. 3. destruimus per fidem? absit, sed legem statuimus. & infra cap. 8. quod enim impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis. & S. Augustinus lib. de spiritu & litera, cap. 19. *Lex ergo data est, inquit, et gratia quaeretur; gratia data est, et lex implebitur. Neq; enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentia carnis. Quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.*

Deinde nouas etiam quasdam leges Christus tulit, vt de Baptismo, de Eucharistia, de Sacramentis ceteris, vel exhibendis, vel suscipiendis; quia tamen Christus non ideo ad nos venit, vt tanquam alter Moses nouæ legis pondere nos premeret, sed vt iacentes sub onere legis, auxilio gratiæ subleuaret; tamen ad vetera morum præcepta saluberrimas illas leges adiungendas putauit, quæ dum ad Sacramenta nos ducunt, atque ad gratiam per Sacramenta perducunt: non solum non premunt onere ponderum, verum attollunt etiam vice pennarum, vt loquitur Augustinus lib. de perfect. iust. Sed de prima obiectione satis dictum est.

Obiectiones ceteræ, quia communes sunt Suenckfeldianis & Libertinis, cum Lutheranis & Calvinistis, in ea disputatione commodius dissoluentur, in qua de interprete scripturarum, & iudice controuersiarum, adiuuante Domino, differemus.

CAPVT. IV.

Qui sint libri sacri.

SCRIPTURAM Propheticam & Apostolicam, sacram, diuinamque esse, satis, vt arbitror, demonstratum est disputatione superiore. Sequitur, vt qui sint verè Prophetici aut Apostolici libri, deinceps explicemus. Est autem omnis hæc de numero sacrorum libro-